

Firidun bəy Köçərli bir tənqidçi kimi fəaliyyətini genişləndirdiyi dövrdə dil məsələsi ən mühüm və aktual bir məsələ kimi ədəbi ictimaiyyətin və ziyalıların diqqət mərkəzində dururdu. Firidun bəy də fəal bir tənqidçi kimi həmin məsələyə biganə qalmamış, Azərbaycan dilinin tarixi və inkişafı haqqında, habelə bədii dil məsələsinə dair bir sıra maraqlı və orijinal fikirlər söyləmişdir

surətdə əsaslandırmışdır. «Hər millətin özünəməxsus ana dili var» - deyən tənqidçinin bu iddiası Azərbaycanı bu və ya digər ölkəyə yamaq sayan, dilimizi başqa bir dilin «pozuq şivəsi» adlandırən paniraniqlər səngərinə

Ədəbiyyat tarixçiliyinin atası

Azərbaycan ədəbiyyatşünaslığının mötəbər siması, "ədəbiyyat tarixçiliyinin atası" böyük maarifçi Firidun bəy Köçərlinin 150 illiyi ölkəmizdə layiqincə qeyd olunur.

F.Köçərlinin görkəmli tədqiqatçısı, uzun müddət qəzetimizin redaksiya heyətinin üzvü olmuş, ötən il əbədiyyətə qovuşmuş mərhum akademik BƏKİR NƏBİYEVİN geniş, əhatəli məqaləsindən bir hissəni təqdim edirik.

ki, onların çoxu bu gün də öz əhəmiyyətini saxlamaqdadır. O, dönə-dönə qeyd edirdi ki, insan öz vətəninin gözəlliklərini və təbii sərvətlərini sevdiyi kimi, vətənin övladlarını, onların azadlığını, maddi və mənəvi tərəqqisini, ölkədə danışılan dili də sevməli, əziz tutmalıdır. Xalqın mədəni inkişafında, onun mənəvi sərvətlərinin qorunub saxlanması ana dilinin çox böyük rol oynadığını bilən Köçərli yazır: «Ana dili millətin mənəvi diriliyidir, həyatının mayəsi mənziləsindədir. Ananın südü bədənin mayəsi olduğu kimi, ana dili də ruhun qidasıdır.

«Molla Nəsrəddin» cəbhəsindən açılmış güclü bir atəşin əks-sədası idi.

Azərbaycan dilinin guya kasıb olduğunu iddia edənlərə cavab olaraq Köçərli dostlarından birinə göndərdiyi məktubda yazmışdı: «Biz dilimizi bilmirik və bunda təqsir bizdədir, dilimizdə deyil. Fars və ərəbə meyl və rəğbətimiz o qədər çox olubdur ki, öz dilimizdə olan sözləri atıb, əvəzinə əcnəbi dillərin qəliz ibarələrini və sözlərini götürmüşük. Götürdüyümüz söz və ibarələri dilimizin şivəsinə uydurmamış eyni hal ilə dilimizə qarışdırmış və nəqabil pənəcilər kimi əlimizə nə düşübsə paltarımıza yamamışıq. Dərkari aliyyə, düvelixariciyyə, milledli-müxtəlifə və bu qisim həddi-hesabı olmayan ibarələr deyilmi dilimizi çətinləşdirib dolaşmaq hala salan?»

Ana dili millətin mənəvi diriliyidir, həyatının mayəsi mənziləsindədir. Ananın südü bədənin mayəsi olduğu kimi, ana dili də ruhun qidasıdır. Hər kəs öz anasını və vətəninini sevdiyi kimi, ana dilini də sevir.

Firidun bəy Köçərli

Hər kəs öz anasını və vətəninini sevdiyi kimi, ana dilini də sevir». Köçərli öz fəaliyyəti ilə doğma dili sevməyin və onu qorumağın təqdirəlayiq nümunələrini göstərir, Azərbaycan dilinin saflığı uğrunda yorulmaq bilmədən mübarizə aparır və başqalarından da bunu tələb edirdi.

Köçərli görkəmli Azərbaycan ədibləri Vaqif, Zakir, M.F.Axundzadə və S.Ə.Şirvanini bir də ona görə yüksək qiymətləndirir və təbliğ edirdi ki, onlar öz əsərlərini oxucularının anlayacağı sadə və hamı tərəfindən başa düşülən bir dildə yazmışlar. Sonralar da bu cəhət tənqidçinin diqqətindən yayınmamış, əksinə, onun ədəbi əsərləri qiymətləndirərkən istifadə etdiyi ən mühüm meyarlardan biri olmuşdur. Dil məsələsi ilə əlaqədar olaraq əsrimizin əvvəllərində xüsusilə güclənən mübahisələrə Köçərli dönə-dönə qayıtmış, yuxarıda adını çəkdiyimiz «Ana dili» məqaləsində isə bu barədəki mülahizələrini konkret

vadlı» olduğunu gözə soxmaq istəyənlər, bu məqsədlə də ərəb izafətlərini yerli-yersiz işlədən bəzi ziyalıları Köçərli xüsusilə kəskin tənqid edirdi. Tənqidçi bu məsələni də birtərəfli qoymur, dilin inkişaf etməsi, zənginləşməsi və səlisləşməsi üçün onun başqa dillərlə qarşılıqlı münasibətdə olmasını vacib sayırdı. O, həmin məktubunda açıqca yazırdı ki, «dünyada hər şey gündəngünə inkişaf tapdığı surətdə, dili bir halda saxlamaq olmaz. Dilə də lazımdır tərəqqi vermək». Lakin o, qələm sahiblərini bu məsələdə böyük həssaslıq göstərməyə çağırır, «dilin şivəsini itir-

